

3. Кириченко А. В., Березовська, Л. О. Логістична діяльність у сфері міжнародної електронної комерції. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-16>

4. Ecommerce Trend Report: The State Of The Industry In 2022. URL: <https://qarea.com/blog/ecommerce-trend-report-the-state-of-the-industry-in-2022>

5. Morgan J.P. Global e-commerce trends report. URL: <https://www.jpmorgan.com/content/dam/jpm/treasury-services/documents/global-e-commerce-trends-report.pdf>

УДК 94:327(510+520)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-283-1-34>

Олійник О. М.

ORCID: 0000-0002-0083-9960

кандидат економічних наук,

старший науковий співробітник

ДУ «Інститут всесвітньої історії

Національної академії наук України»

м. Київ, Україна

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВІДНОСИН МІЖ КИТАЄМ ТА ЯПОНІЄЮ

Ключові слова: Китай, Японія, мирне співіснування, прагматизм, історична пам'ять.

Відносини між Китаєм та Японією формувались протягом тривалого часу і завжди мали важливе значення як для обох країн, так і регіону Східної Азії та всього світу. В різні історичні періоди здійснювався вплив однієї країни на іншу в залежності від рівня економічного розвитку. Відносини між двома країнами пройшли через серйозні випробування, від збройного протистояння до мирного співіснування. Основною причиною такого формату відносин було бажання кожної країни відігравати провідну роль в регіоні і навіть встановлювати панування. Протягом тривалого історичного періоду часу у народів обох країн сформувалось певне уявлення одне про одного і слід зазначити не завжди позитивне. Однак прагматизм та оцінка переваг від співробітництва в відносинах між двома країнами призвели до усвідомлення необхідності мирного співіснування за будь-яких обставин та пошуку точок ефективної взаємодії і навіть співробітництва. Сьогодні ці відносини можна характеризувати як відносини зрілого прагматизму, коли обидві сторони відклали проблемні питання і

зосередились на питаннях що представляють взаємний інтерес. Між сторонами триває широкомасштабний діалог з приводу пошуку шляхів остаточного примирення та формування платформи для стратегічного партнерства на засадах довіри та поваги один до одного [1, 2].

Історія відносин між Китаєм та Японією нараховує більше 2 тисяч років і починається з початку першого тисячоліття, коли в 57 році імператор Китаю з династії Хань дав золоту печатку країні На народу Ва (так у китайській історіографії називаються стародавні японці). Китай значно вплинув на культуру Японії, її релігію, філософію, архітектуру, право і писемність. У період правління китайських династій Суй (581–618) та Тан (618–907) Японія відправляла велику кількість своїх учнів до Китаю на навчання та переймання досвіду управління, щоб допомогти закласти свій власний фундамент як незалежної нації в Північно-Східній Азії. Після поразки Японії в 663 р. у битві на річці Пеккан країна певний час залишалась ізольованою. Майже до середини ІХХ ст. країна залишалась закритою країною для решти світу. Цей історичний проміжок історії Японії був насичений як періодами послаблення державного управління всередні країни, так і періодами зміцнення центральної влади [3].

У 1937 році Японія розпочала другу японсько-китайську війну, яка закінчилась капітуляцією Японії в 1945 р. Саме ця війна сформувала почуття відчаю, розпачу та несприйняття однією нацією іншої. Причиною такого несприйняття стали події, які відбувались у грудні 1937 р. у м. Нанкін, тодішній столиці Китаю. Протягом шести тижнів японські військовослужбовці здійснювали масові вбивства та акти мародерства. За різними оцінками, було вбито від 40 тис. до 500 тис. китайських цивільних осіб і роззброєних солдат. Міжнародний військовий трибунал для Далекого Сходу в 1948 році заявив дані власної оцінки жертв, згідно з якою понад 200 тис. китайців були вбиті. Офіційний Пекін заявив, про більш ніж 300 тис. жертв, представивши оцінку Нанкінського трибуналу з військових злочинів 1947 року [4, 5, 6].

Наслідки нанкінської трагедії 1937 р. заклали підґрунтя для формування недовіри та неприязні китайців до японців. Історична пам'ять про цю трагедію вплинула на відносини, які тривалий час залишались на низькому рівні.

Після закінчення Другої світової війни відносини між Китаєм та Японією залишались у стані невизначеності, оскільки не існувало жодних міждержавних договорів, які б врегульовували ці відносини. Сан-Франциським мирним договором від 1951 р. офіційно було завершено Другу світову війну, а також закріплено порядок виплати репарацій союзникам і компенсацій постраждалим від японської агресії країнам. За умовами Сан-Франциського мирного договору Японія визнавала втрату свого суверенітету над Тайванем і Пескадорськими островами, Парасельськими островами і островами Спратлі. Представники Китайської Народної Республіки участь у конференції в Сан-Франциско не брали, а відповідно

підписаний договір не мав юридичної сили для КНР. Мирний договір між Японією та Республікою Китай, підписаний у квітні 1952 р. у Тайбеї, фактично закріпив припинення війни між Японією та Республікою Китай. Юрисдикція цього договору мала обмежену дію і розповсюджувалась лише на території острова Тайвань, Пескадорські острови, Парасельські острови і острови Спратлі [7].

У квітні 1956 року з'явилася стаття Мао Цзедуна «Про десять найважливіших протиріч», у якій він представив бачення зовнішньополітичного курсу Китаю. Зокрема, він відзначав, що на міжнародній арені Китай має гуртуватися з усіма силами, із якими можна згуртуватися, домагатися нейтралізації тих сил, які ще не стоять на нейтральній позиції, і навіть розколювати і використовувати реакційні сили. Зазначено у статті означало, що Китай має налагоджувати стосунки фактично з будь-якою країною, якщо існують можливості для співпраці [8].

Ситуація почала змінюватись після того, як китайське керівництво започаткувало нову зовнішньополітичну стратегію. У жовтні 1956 року Мао Цзедун розвинув теорію «проміжних зон» (вперше ця думка була висунута Мао ще в 1946 році), заявивши про існування двох «проміжних зон» – з одного боку, Азії, Африки і Латинської Америки, з другого – Європи. Згідно з цією стратегією Китаю потрібно розвивати відносини з державами «проміжної зони» і підтримувати їх в боротьбі за самостійність. Відповідно до нової зовнішньополітичної стратегії Китай почав згортати відносини з Радянським Союзом і переорієнтовується на розвиток відносин із країнами, що розвиваються, і навіть з деякими розвинутими країнами [8].

На початку 70-х років 20 століття відбулось зближення Китаю зі США. Активізація зовнішньої політики Китаю також вплинула на ставлення керівництва Японії до Китаю. Посилення ролі Китаю на зовнішньополітичній арені примусило керівництво Японії до пошуку шляхів нормалізації відносин із Китаєм. Історичним можна вважати в цьому процесі візит до Китаю прем'єр-міністра Японії Какуея Танаки, який відбувся у вересні 1972 р. У ході візиту Какуея Танака зустрівся з Головою КНР Мао Цзедунем. Зустріч пройшла в дружній атмосфері. Відбулись також зустрічі прем'єр-міністра Танаки і міністра закордонних справ Огіри з прем'єр-міністром КНР Чжоу Еньлаєм і міністром закордонних справ Чи Пеньфей, у ході яких сторони щиро і відверто обмінялися думками з приводу питання про нормалізацію відносин між Японією і Китаєм і інших проблем між двома країнами. За результатами візиту сторони підписали «Спільне комюніке між урядом Японії та урядом КНР» (надалі – комюніке) [9, р. 227–235].

У комюніке зазначено, що народи обох країн щиро прагнуть покласти край ненормальному стану справ, що досі існував між двома країнами. Реалізація прагнень двох народів до припинення стану війни і нормалізації відносин між Японією і Китаєм додасть нову сторінку до

аналів відносин між двома країнами. Комюніке фактично стало актом примирення сторін і припинення стану війни. Японська сторона заявила, що чітко усвідомлює відповідальність за серйозні втрати, які вона завдала в минулому китайському народові через війну, і глибоко дорікає собі. Крім того, японська сторона підтвердила свою позицію, що має намір нормалізувати відносини між двома країнами з позиції повного розуміння «трьох принципів відновлення відносин», висунутих китайським урядом. У комюніке уряд Японії також визнав уряд КНР єдиним законним урядом Китаю, і що Тайвань є невід'ємною частиною території Китайської Народної Республіки.

Своєю чергою уряд Китаю заявив, що в інтересах дружби між китайським і японським народами, він відмовляється від репарацій з Японії. Уряди країн домовилися встановити відносини вічного миру та дружби між двома країнами на основі принципів взаємної поваги до суверенітету та територіальної цілісності, взаємних ненападів, невтручання у внутрішні справи, рівності, взаємної вигоди і мирного співіснування. Уряди обох країн підтвердили, що згідно з вищезазначеними принципами та принципами статуту ООН, Японія та Китай у своїх взаєминах вирішуватимуть всі спори мирними засобами і утримуватимуться від застосування чи загрози застосування сили. Дипломатичні відносини між країнами було встановлено 29 вересня 1972 р. Японія стала першою серед розвинених капіталістичних країн із якими КНР встановила дипломатичні відносини на принципах «одного Китаю», розірвавши офіційні відносини з Тайванем.

Після підписання спільного комюніке між Китаєм та Японією значно активізувались торгові відносини. Так, у 1976 р. Японія стала основним торговим партнером Китаю. Її частка в загальному обсягу зовнішньої торгівлі Китаю становила – 28,4 % [10, с. 20]. Спільне комюніке між КНР та Японією заклало основу для розвитку між Китаєм та Японією відносин миру і дружби. Воно стимулювало активізацію двостороннього співробітництва між двома країнами, проте поглиблення відносин вимагало подальшого зміцнення юридичної бази відносин між двома країнами.

У серпні 1978 р. відбувся візит міністра закордонних справ Японії Сунао Сонода до Китаю. У ході цього візиту було підписано Договір про мир та дружбу між Японією та КНР. Метою укладання договору було зміцнення і розвиток відносин миру і дружби між двома країнами. У договорі зазначено, що сторони розвиватимуть відносини вічного миру та дружби між двома країнами на основі принципів взаємної поваги до суверенітету та територіальної цілісності, взаємної неагресії, невтручання у внутрішні справи один одного, рівності, взаємної вигоди та мирного співіснування. Сторони підтвердили, що відповідно до вищезазначених принципів і принципів статуту ООН, вони у своїх взаєминах вирішують всі спори мирними засобами і утримуються від застосування чи загрози застосування сили.

У договорі зазначено, що жодна зі сторін не прагнучиме до гегемонії в Азійсько-Тихоокеанському регіоні або в будь-якому іншому регіоні, і що кожна з них виступатиме проти спроб будь-якої іншої країни або групи країн встановити таку гегемонію. Сторони також домовились про те, що в добросусідському та доброзичливому дусі і відповідно до принципів рівності і взаємної вигоди та невтручання у внутрішні справи один одного, прагнутимуть до подальшого розвитку економічних і культурних зв'язків між двома країнами, а також сприятимуть обміну між народами двох країн.

Підписання договору стало важливою подією в історії двох країн. Фактично це означало остаточне примирення сторін, а також визначення принципів співпраці як в Азійсько-Тихоокеанському регіоні, так в інших регіонах світу [11].

Розвиток двосторонніх відносин між Китаєм та Японією свідчить про те, що попри всі проблемні питання історії двосторонніх відносин між країнами, що пов'язані з трагічними сторінками історичного минулого, може приносити вигоди обом сторонам за мови усвідомлення переваг від такого співробітництва та здатності лідерів країн відкладати суперечливі питання та віднаходити перспективні [12]. Це не означає, що трагічні моменти історичного минулого двох країн було забуто. Навпаки, запровадження щорічного моніторингу стану громадської думки однієї країни про іншу свідчить про бажання лідерів обох країн та громадськості відслідковувати настрої громадян для того, щоб враховувати це у стратегії співробітництва між двома країнами. І як свідчать останні дані, зміни в настроях громадян обох країн один проти одного відбуваються повільно і не завжди в позитивному напрямку. Очевидно, що питання примирення між народами обох країн залишається відкритим. Проте досягнення у сфері торгово-економічного співробітництва між двома країнами, існуючі механізми взаємодії між урядами обох країн, закладають перспективну платформу до остаточного примирення народів обох країн.

Література:

1. A Dialogue Between Two Nations. Special Report // Beijing Review. 2015. Vol. 58. N 45, November 5, 2015. P. 20–21.
2. Zhou Mingwei. Common Ground for Sino-Japanese Ties / Mingwei Zhou // Beijing Review. 2015. Vol. 58 N 43, October 22. P. 22–23.
3. Столяров А. Ю. Официальная история Японии / Андрей Столяров // Страна восходящего солнца. Загадки древней истории. М. : Вече, 2014. С. 6–28.
4. Jiao Feng, Zhou Lin. United Chinese Front Against Japanese Aggression / Feng Jiao, Lin Zhou // China Today. 2014. Vol. 64. N 9, September, 2015. P. 27–33.
5. Jiao Feng, Liu Chengzi, Li Wuzhou. The Final Victory / Feng Jiao, Chengzi Liu, Wuzhou Li // China Today. 2014. Vol. 64. N 9, September, 2015. P. 34–36.

6. Tsukamoto Takashi. The Treaty of Peace with Japan and Takeshima's Legal Status. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.spf.org/islandstudies/research/a00002.html>

7. Тихвинский С. Л. Лидеры китайской революции / С. Л. Тихвинский // Китай: история в лицах и событиях / Под общ. Ред. С. Л. Тихвинского. Политиздат, 1991. С. 13.

8. Qiu Huafei. Contemporary Chinese Foreign Affairs and International Relations // 当代中国外交与国际关系 = Contemporary Chinese Foreign Affairs and International Relations (英文版). – 北京: 时事出版社, 2013. P. 1–428.

9. Кисенджер Генри. Чжоу Еньлай. Никсон в Китае: встреча с Мао Цзедуном / Генри Кисенджер // О Китае: перевод с английского В. Н. Верченко. Москва: Астрель, 2013. С. 267–319.

10. Хайдеко Сугияма. Китай и Япония: непреодолимые противоречия или временные трудности? [Электронный ресурс] / Сугияма Хайдеко. Режим доступа: <https://www.jstor.org/stable/1173880>

11. Kazuo Sato. The Japan-China Summit and Joint Declaration of 1998: A Watershed for Japan-China Relations in the 21st Century? [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.brookings.edu/research/the-japan-china-summit-and-joint-declaration-of-1998-a-watershed-for-japan-china-relations-in-the-21st-century/>

12. A Shift in Perception // Beijing Review. 2016. Vol. 59 N 13, March 31. P. 18–19.

УДК 327 (477-519.5)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-283-1-35>

Погорєлова І. С.

ORCID: 0000-0002-6560-242X

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри політичних технологій

ДВНЗ «Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана»

м. Київ, Україна

ПОЛІТИКА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЯ ЩОДО УКРАЇНИ ПІСЛЯ 24 ЛЮТОГО 2022 р.

Ключові слова: Республіка Корея, Україна, війна, гуманітарна допомога, зброя.

Підтримка світовою спільнотою та її міжнародна допомога Україні є надзвичайно важливою в умовах розв'язання повномасштабної війни РФ